

16. Ҳакимов М. Шарқ манбашунослиги луғати / М. Ҳакимов. — Тошкент, 2013.
17. Xuāstvānift Studies in Manichaeism. By Jes P. Asmussen. — ATD. Vol. VII. — Copenhagen, 1965.
18. Larry Clark The Turkic Manichaeen Literature // Nag Hammadi and Manic haean studies. — Brill. Leiden, 1997. — Pp. 89-141.
19. Sodiqov Q. Turkiy til tarixi / Q. Sodiqov. — Toshkent, 2009.

Альков Володимир
(ХНМУ)

**ДОКТОР Я. Я. ТРУТОВСЬКИЙ (1867 – бл. 1914):
НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ**

Усім фаховим українським історикам відомо про діяльність Братства тарасівців. А от щодо подальших доль його членів відомостей зовсім небагато. Якщо, використовуючи роботи проф. С. О. Наумова, можна в цілому побудувати картину політичної діяльності лікаря-українофіла Я. Я. Трутовського, одного з членів даної організації, то дослідити інші сфери його життя — завдання не з простих. Це стосується і його наукової діяльності. При цьому зауважимо, що робота Я. Я. Трутовського в Імператорському харківському університеті може бути вивчена лише з непрямих джерел, і лише частково, бо архів закладу був практично повністю знищений за часів Другої світової війни. Існують окремі згадки про Я. Я. Трутовського в контексті історії медицини в роботах проф. С. М. Куделка, Є. О. Фінкельштейна, П. Т. Петрюка тощо.

Щодо роботи в університеті, то з наявних відомостей можна зробити висновок, що доктор Трутовський починав з неї свій трудовий шлях. Сконцентрувався він на ній, вже відійшовши від політики, та був доволі фаховим перспективним науковцем-фізіологом і неврологом. Перш за все, проф. С. М. Куделком він згадується як колега по кафедрі психіатрії та нервових хвороб таких видатних науковців, як К. Я. Данилевський, А. О. Попов, Б. Ш. Грейденберг, А. М. Левковський, С. М. Давиденков, В. П. Протопопов тощо.

Щодо наукового спадку, то відома монографія Я. Я. Трутовського «До вчення про фізіологічну дію частих електричних ударів на серце,

нерви та м'язи» (1897, рос. мовою, не збереглася). Дослідження було широко схвалене науковою громадськістю, бо це був внесок до вчення М. С. Введенського про фізіологічну природу титанічних рухів м'язів. Трутовський тоді був співробітником видатного російського фізіолога проф. В. Я. Данилевського, за пропозицією та під керівництвом якого використовував у лікуванні хворих прилади альтератор та кімореоном. Між тим, скажімо відверто, що між реалізацією свого наукового потенціалу та бізнесом — власною приватною клінікою — Трутовський обрав останню. Зауважимо також, що за даними знаного харківського лікаря-психіатра та красзнавця П. Т. Петрюка, Я. Я. Трутовський був серед учнів проф. П. І. Ковалевського, так само, як і його прямий конкурент за бізнесом, також власник приватної психіатричної клініки — І. Я. Платонов.

Невідомо, як уживалися учень-українофіл та професор П. І. Ковалевський, цей видатний інтелектуал та один із батьків російського націоналізму. Але все ж, улюбленим учнем був І. Я. Платонов, клініка якого, створена за допомогою П. І. Ковалевського, у тому числі матеріальною, стала клінічною базою для Медичного факультету університету. Про матеріальну чи організаційну допомогу Трутовському відомостей немає, так само, як і про співробітництво його клініки з медичним факультетом. Вочевидь, такий стан речей дещо гнітив Трутовського, як і те, що клініка конкурента була більш успішною.

Таким чином, можна зробити висновок про значний науковий потенціал доктора Я. Я. Трутовського, який не був повністю реалізований внаслідок сконцентрованості його зусиль на своєму бізнес-проекті після відходу від активної політичної діяльності.

Аргунова Анна

(ХНУ імені В. Н. Каразіна)

КЕРАМІЧНИЙ МАТЕРІАЛ ЯК ІНДИКАТОР МІЖРЕГІОНАЛЬНИХ ЗВ'ЯЗКІВ В ЕПОХУ ФІНАЛЬНОЇ БРОНЗИ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ З ПОСЕЛЕНЬ УДО-БАБЧАНСЬКОГО МЕЖИРІЧЧЯ)

В останній чверті II тисячоліття до н. е. на території Сіверсько-Донецького лісостепу відбувалися досить активні етнокультурні зміни,